

Sự trỗi dậy của vai trò cư sĩ lãnh đạo trong Phật giáo tại Mỹ

ISSN: 2734-9195 08:30 31/03/2026

Trong bối cảnh số lượng tu sĩ giảm dần, truyền thống này ngày càng nhận ra rằng việc duy trì cộng đồng không chỉ cần mở rộng vai trò cư sĩ, mà còn đòi hỏi tái định hình cách đào tạo, xác định vai trò và phân bổ trách nhiệm.

Lời tòa soạn

Trong tiến trình phát triển của Phật giáo tại phương Tây, vai trò của cư sĩ ngày càng thể hiện rõ nét như cầu nối sống động giữa đạo và đời. Bài viết dưới đây góp phần phác họa sự hình thành và ý nghĩa của mô hình “Wonmu” - một hình thức lãnh đạo cư sĩ mang tính đặc thù và giàu tiềm năng trong bối cảnh đương đại.

Mối quan hệ năng động giữa hàng giáo phẩm xuất gia và **cư sĩ** tại gia từ lâu đã là một đặc trưng cốt lõi của Phật giáo ngay từ buổi hình thành. Nếu như các vị xuất gia truyền thống đảm nhận vai trò hướng dẫn tâm linh và truyền trao giáo pháp, thì cư sĩ lại đóng góp một phương diện thiết thực không kém, được hun đúc từ sự dẫn thân trực tiếp vào đời sống xã hội.

Kathy Abeyatunge (pháp danh Won JiYeon), bên trái, và Kathleen Herr (pháp danh Won HerrJu), bên phải. Ảnh do tác giả cung cấp.

Cấu trúc bổ sung lẫn nhau này cho thấy sức sống của cộng đồng **Phật giáo** không nằm ở sự chi phối của bất kỳ phía nào, mà ở sự tương thuộc chức năng giữa hai giới.

Trong bối cảnh đó, sự xuất hiện của vai trò *Wonmu* (원무) - hay “cư sĩ phụng sự Pháp” đánh dấu một bước phát triển quan trọng cả về phương diện thể chế lẫn tâm linh, đặc biệt khi Phật giáo đang bén rễ tại những không gian văn hóa mới như Mỹ.

Về phương diện tổ chức, *Wonmu* là những cư sĩ được công nhận chính thức dựa trên quá trình tu tập bền bỉ, phụng sự và trưởng thành tâm linh. Bản thân thuật ngữ này hàm chứa một định hướng toàn diện: sống và hành động trong tinh thần viên dung, cân bằng và chính trực trong mọi phương diện đời sống.

Khác với các vị xuất gia, *Wonmu* vẫn sống trọn vẹn đời sống cư sĩ, nhưng đồng thời tích cực tham gia hoằng pháp thông qua giáo dục, xây dựng cộng đồng và các hoạt động kết nối xã hội. Chính sự “hiện diện kép” này tạo nên một mô hình lãnh đạo **tôn giáo** đặc thù, phản ánh lý tưởng giáo dục của Phật giáo: đưa sự tu tập hòa nhập vào chính đời sống thường nhật.

Nguồn gốc thể chế của vai trò này có thể truy về hệ thống giáo thọ cư sĩ được hình thành tại Hàn Quốc vào đầu thập niên 1980, với mục tiêu mở rộng sự tham gia của cư sĩ trong việc truyền bá giáo pháp. Dù mô hình ban đầu gặp những hạn chế và sau đó được tái cấu trúc, hệ thống *Wonmu* chính thức được thiết lập vào năm 1996 và dần khẳng định giá trị trong việc mở rộng phạm vi ảnh hưởng

của truyền thống, đặc biệt trong các môi trường nghề nghiệp và xã hội dân sự, nơi mà các vị xuất gia khó tiếp cận.

Kathy Abeyatunge (Pháp danh Won JiYeon). Ảnh do tác giả cung cấp.

Tuy nhiên, những yếu tố lịch sử và cơ cấu chỉ giải thích được một phần ý nghĩa sống động của vai trò này. **Tại Mỹ**, nơi hệ thống *Wonmu* vẫn đang trong giai đoạn định hình ý nghĩa được kiến tạo thông qua chính trải nghiệm và thực hành.

Qua các cuộc trao đổi sâu với hai *Wonmu* được công nhận tại Mỹ - Kathy Abeyatunge (pháp danh Won JiYeon) và Kathleen Herr (pháp danh Won HerrJu), có thể thấy rõ cách thức vai trò này đang được định hình trong một bối cảnh văn hóa hoàn toàn mới.

Đối với Kathleen, hiện sống tại bang North Carolina, hình ảnh phù hợp nhất để mô tả *Wonmu* chính là “cây cầu”. Theo Kathleen, *Wonmu* tồn tại ở một vị trí trung gian, vừa ở trong, vừa ở ngoài đời sống tự viện và chính điều đó giúp kết nối Tăng đoàn với cộng đồng rộng lớn hơn.

Chức năng “bắc cầu” này đặc biệt quan trọng **tại Mỹ**, nơi nhiều tự viện Phật giáo do các vị xuất gia người Hàn Quốc lãnh đạo. Trong bối cảnh ấy, *Wonmu* thường đóng vai trò trung gian văn hóa và ngôn ngữ, không chỉ chuyển dịch lời nói mà còn chuyển tải cả kinh nghiệm sống và những kỳ vọng mang tính bối cảnh.

Tuy nhiên, chức năng này không thể tách rời khỏi yếu tố quan hệ. Kathleen nhấn mạnh tầm quan trọng của sự hướng dẫn từ các vị *Kyomunim* (giáo thọ), với lý tưởng là cùng nuôi dưỡng một “nhịp đập Pháp”, sự đồng điệu về tâm nguyện, giúp *Wonmu* có thể trực nhận và đáp ứng nhu cầu của cả thầy và cộng đồng.

Kathleen Herr (Pháp danh Won HerrJu). Ảnh do tác giả cung cấp.

Trong khi đó, Kathy hiện hoạt động tại Won Dharma Center ở bang **New York** lại mở rộng và cá nhân hóa hình ảnh này. Thay vì đứng giữa hai điểm cố định, chị nhìn nhận vai trò *Wonmu* như một sự đồng hành: bước đi cùng người khác, nhất là những ai đang cảm thấy lạc lõng hoặc chưa kết nối được với con đường tu tập.

Khi có khoảng cách, dù rất tinh tế, điều cần thiết không phải là chỉ dẫn hay áp đặt, mà đơn giản là hiện diện. Như lời Kathy chia sẻ: “Tôi sẽ đi cùng bạn”. Chính định hướng đồng hành thay vì quyền uy này đã phản ánh một phẩm chất cốt lõi của *Wonmu* trong bối cảnh Mỹ.

Phần lớn công việc của *Wonmu*, như cả hai chia sẻ, diễn ra trong thâm lặng và ít được chú ý. Đó có thể là việc chuẩn bị không gian tu tập, điều phối hậu cần, hay chăm lo những nhu cầu thiết thực của người tham dự, chẳng hạn như sắp xếp chế độ ăn phù hợp để mọi người có thể an tâm **hành trì**.

Những việc làm tưởng chừng nhỏ bé ấy thực chất đang thể hiện một “thần học của sự đón nhận”, một tinh thần mở rộng và bao dung, cốt lõi trong viễn tượng của Phật giáo về con đường tu tập dành cho tất cả.

Đôi khi, công việc ấy lại mang tính nhân văn sâu sắc. Kathy kể về những buổi trao đổi trong khóa tu, nơi người tham dự lần đầu chia sẻ những trải nghiệm chưa từng nói ra. Trong những khoảnh khắc ấy, ranh giới giữa người hướng dẫn và người tham dự dường như tan biến, nhường chỗ cho một khả năng kết nối và nâng đỡ lẫn nhau rất con người.

Những trải nghiệm này cho thấy, nguồn lực quan trọng nhất của *Wonmu* không nằm ở quyền uy thể chế, mà ở chất lượng của sự hiện diện, **lắng nghe** và chân thành.

Sự phát triển của vai trò *Wonmu* tại Mỹ cũng đặt ra những câu hỏi lớn hơn về tương lai của đời sống thể chế Phật giáo. Trong bối cảnh số lượng tu sĩ giảm dần, truyền thống này ngày càng nhận ra rằng việc duy trì cộng đồng không chỉ cần mở rộng vai trò cư sĩ, mà còn đòi hỏi tái định hình cách đào tạo, xác định vai trò và phân bổ trách nhiệm.

Ở một góc độ nào đó, hệ thống *Wonmu* có thể được xem như sự trở về với tinh thần ban đầu của **Phật giáo**, nơi cư sĩ và xuất gia cùng cộng tác chặt chẽ, bình đẳng trong việc kiến tạo cộng đồng.

Trong một môi trường văn hóa mà nhiều người ngày càng xa rời tôn giáo có tổ chức, sự hiện diện của *Wonmu* trong đời sống thường nhật mở ra một cánh cửa đặc biệt. Họ không xuất hiện như những nhân vật tôn giáo chính thức, mà như đồng nghiệp, hàng xóm hay bạn bè, từ đó tạo nên những cuộc đối thoại cởi mở hơn về ý nghĩa cuộc sống, khó khăn và con đường tu tập.

Theo thời gian, chính những tiếp xúc giản dị ấy có thể nuôi dưỡng sự tò mò và dẫn dắt con người đến với Pháp. Như vậy, *Wonmu* không chỉ mở rộng phạm vi của một thiết chế tôn giáo, mà còn thể hiện một cách sống Phật giáo không tách rời đời thường, mà như giáo lý đã dạy vốn không hề tách rời.

Thay lời kết

Sự hình thành và phát triển của Wonmu không chỉ là một bước chuyển về cơ cấu tổ chức, mà còn gợi mở một hướng đi mới cho Phật giáo trong thời đại hiện nay: đưa đạo vào đời bằng chính sự hiện diện giản dị, chân thành và gắn bó với con người. Đây có thể là một trong những con đường giúp Phật pháp tiếp tục lan tỏa một cách tự nhiên và bền vững trong xã hội hiện đại.

Tác giả: **Grace Song**/Chuyển ngữ: **Hoa Mạn**

Nguồn: buddhistdoor.net